

20.12.2013

Sosiaali- ja terveysministeriö

**SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ**

30-12-2013

STM 114:00/2009

**Valtiokonttorin lausunto työtaturma- ja ammattitautilaista 4.11.2013
annetusta hallituksen esityksen luonnoksesta**

Viite: STM lausuntopyyntö 4.11.2013 STM114:00/2009.

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Valtiokonttorin lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi työtaturma- ja ammattitautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi sekä esitykseen liittyvästä ammattitautiasetuksesta. Valtiokonttori esittää lausuntonaan seuraavaa.

Yleistä

Luonnoksessa ei ole esitetty muutoksia valtion virka- ja palvelussuhteiden tulkintaan. Valtiokonttorille siirretään vakuuttamisen laiminlyöneiden maksujen määrääminen. Muilta osin Valtiokonttorin asemaan vakuutuslaitoksena ei ole ehdotettu muutoksia.

Valtiokonttori katsoo, että luonnoksessa nykytilaan esitetyt muutokset ovat enimmäkseen perusteltuja ja että luonnos on pääosin selkeä rakenteeltaan. Yksityiskohtaiset perustelut eivät ole joiltain kohdin riittävät.

Rakenteen osalta Valtiokonttori toteaa, että IV osaan sijoitetut korvausasian vireille tuloa koskevat säännökset (14 luku) olisi tarkoituksenmukaista sijoittaa lain alkuosaan. Laajan lain kronologinen järjestys edesauttaisi sen lukemista.

20.12.2013

Yksityiskohtaiset kommentit**I OSA Yleiset säännökset**

Valtiokonttori pitää soveltamisalan kytkemistä työsopimuslain mukaiseen työsuhteeseen hyvänä ja perusteltuna uudistuksena ja muutos selkeyttää vakuutusturvan soveltamisalaa (9 §).

II OSA Korvattavat vahinkotapahtumat

Tapaturman aiheuttaman muun vamman tai sairauden olennaisen pahenemisen osalta Valtiokonttori pitää hyvänä lakiin kirjattua enintään kuuden kuukauden aikaa tapaturman sattumisesta (19 §). Tämä selkiyttää korvauskäytäntöön perustuvaa nykytilannetta. Toisaalta 30 §:n perusteella korvataan työstä aiheutunut muun vamman tai sairauden olennainen paheneminen ilman enimmäismääräaika. Tämä on perusteltua, koska korvaamisen edellytyksenä on, että altistustekijä on sama, josta kyseinen vamma tai sairaus johtuu.

Esitetty korvattavien olosuhteiden laajennus on merkitykseltään vaikuttava ja sen vuoksi Valtiokonttori katsoo, että pykälien 21-25 § yksityiskohtaisissa perusteluissa olisi syytä kuvata enemmän esimerkkejä soveltamisesta. Tämä on tarpeen myös sen selkeyttämiseksi, onko tarkoitus ollut laajentaa korvattavia olosuhteita niin paljon kuin luonnoksen perusteella on tulkittavissa. Selkeät perustelut edesauttavat korvauskäytännön muotoutumista vakuutuslaitoksissa.

Työmatkapoikkeamien osalta Valtiokonttori pitää perusteltuna nykyistä käytäntöä, jonka mukaan lapsen kuljetus päivähoitoon on korvattava olosuhde. Koska vanhempi ei voi valita hoitopaikan sijaintia, seuraisi luonnoksen mukaisesta rajauksesta hoitovientimatkan pituuden ja suunnan perusteella epätasa-arvoa vakuutettujen kesken. Valtiokonttori katsoo, että säännönmukaisen hoitovientimatkan tulisi jatkossakin olla korvausturvan piirissä (23 §).

Lain 27 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää ammattitautiluettelosta. Näissä tapauksissa ei ole enää tarpeen osoittaa ns. yleisen tason todennäköisyyttä sairauden ja tietyn tasoisen altistumisen välillä. Valtiokonttori katsoo kuitenkin, että pykälässä tulisi selvemmin ilmaista, ettei ko. luettelo ole tyhjentävä. Tämä lisäisi lainkohdan yleistä ymmärrettävyyttä.

Yläraajojen ammattitautien (jännetulehdus, olkaluun sivunastan tulehdus, rannekanavaoireyhtymä) osalta on tyydytty nykyiseen ratkaisuun (28 ja 29 §). Valtiokonttori katsoo kuitenkin ko. pykälien olevan ristiriitaisia perustelujen kanssa, sillä perustelujen mukaan näitä ei tulisi korvata ammattitautina, koska lääketieteellinen näyttö pääasiallisesta työperäisyydestä on puutteellista. Pelkästään olemassa olevan korvauskäytännön jatkaminen ei tulisi olla perusteena ammattitaudin sisällyttämiselle lakiin.

20.12.2013

Ammattitaudin korvausvelvollisuuden perustuminen pääasialliseen altistustyöhön lisää selvittelytyön määrää ja vakuutuslaitosten välisiä siirtoja. Pääasiallisen altistustyön määrittelyyn on tarpeen saada laista ja sen perusteluista tarkemmat perusteet, esimerkiksi onko ajallisesti pisin altisteinen työ ratkaiseva vai otetaanko arvioissa joitain muita seikkoja huomioon (32 §).

Henkinen järkytysreaktio (akuutti stressireaktio, traumaperäinen stressihäiriö, tuhoisaa kokemusta seuraava persoonallisuuden muutos) korvattaisiin työtapaturman seurauksena (35 §) kuten nykyisessä oikeuskäytännössä. Nykyisen oikeuskäytännön mukaan on kuitenkin joissain tapauksissa myös masennuksen katsottu esim. tapaturmavamman aiheuttaman kivun seurauksena olevan syy-yhteydessä tapaturmaan ja siten oikeuttavan korvaukseen. Olisiko masennuksesta tullut lausua jotain tässä yhteydessä vai jääkö se jatkossakin oikeuskäytännön varaan?

III OSA Etuudet

Sairaanhoitona korvattavaa lääkinnällistä kuntoutusta käsittelevässä 37 §:ssä tai sen perusteluissa tulisi Valtiokonttorin näkemyksen mukaan vaatia julkisen terveydenhuollon laatimaa kuntoutussuunnitelmaa (vrt. terveydenhuoltolaki, kansanterveyslaki, erikoissairaanhoitolaki).

Yksityisessä terveydenhuollossa annetun sairaanhoidon korvaaminen ilman maksusitoumusta alle 300 euron kustannuksista johtaa henkilön omaan riskiin tuohon määrään asti. Alle euromääräisen rajan jääviä kustannuksia saattaa myös kertyä useampia ennen kuin korvattavuus on vakuutuslaitoksessa ratkaistu. Jos hoitolaitokset kategorisesti jättävät tekemättä maksusitoumuspyynnön lainkohdan edellytysten mukaisista toimenpiteistä, saattavat kustannukset tulla henkilölle yllätyksenä. Vakuutuslaitos menettää tällöin myös mahdollisuutensa käyttää 42 §:n mukaista oikeuttaan ohjata vahingoittunut toiseen hoitopaikkaan. Vakuutuslaitokselle saattaa myös aiheutua lisätyötä sen selvittämiseksi, onko kaikki ilman maksusitoumusta annettu hoito ollut tarpeellista hoitoa tapaturmavamman vuoksi. Se, ettei maksusitoumusta vaadita etukäteen, saattaa joissain tapauksissa myös lisätä hoitokäytien määrää. Valtiokonttori pitää sinänsä hyvänä uudistuksena, että maksusitoumusta ei kaikissa tilanteissa edellytetä. 300 euron raja on tähän tarkoitukseen liian korkea, jos samassa vahinkoasiassa kertyy useita rajan alle jääviä hoitokuluja. Näillä perusteilla Valtiokonttori pitää tarkoituksenmukaisena, että maksusitoumusta ei vaadittaisi ensimmäiseen kustannukseltaan alle 300 euron hoitoon (44 §).

Palkan korvaaminen tutkimusajalta, kun vahinko ei osoittaudu korvattavaksi (48 §) on uusi korvauslaji ja tämän osalta Valtiokonttori toivoo tarkentamista, mihin tilanteisiin pykälää on tarkoitettu soveltaa. Onko tarkoitus soveltaa vain uusiin, ratkaisemattomiin ammattitautiepäilyihin vai mihin tahansa vaiheeseen vahingon elinkaaren aikana? Riittävä raja on Valtiokonttorin näkemyksen mukaan tarpeen, koska ei-korvattavan vahingon korvattavuus on vahingoittuneen kannalta edullisempi kuin silloin, kun vahinko on korvattava. Korvattavan

20.12.2013

vamman aiheuttaman tulonmenetyksen korvaamisen edellytyksenä on kolme peräkkäistä työkyvyttömyyspäivää. 48 §:n soveltaminen myös evätyihin vahinkoihin johtaisi siihen, että vahinkoasiat tulisivat toistuvasti vireille tutkimusajan palkan korvaamisen vuoksi.

Luonnoksen 91 §:n viittauksen 3 §:ään perusteella Valtiokonttori esittää, että lain perusteluissa todettaisiin, että Valtiokonttorin ei tarvitse ottaa erikseen muulla työnantajalla suoritettavan työkokeilun ajaksi vakuutusta vakuutusyhtiöstä vaan korvaa sattuvat vahingot 3 §:n perusteella.

IV OSA Etuuksien toimeenpano

Korvaustoiminnalle asetetut määräajat ovat vakuutuslaitoksen näkökulmasta varsin tiukat, sillä vahinkoasian selvittäminen tulee aloittaa seitsemän arkipäivän kuluessa vireille tulosta ja päätös on annettava 30 päivässä selvitysten saamisesta (119 § ja 128 §).

Valtiokonttori pitää hyvänä asiana, että kuntoutusasioiden käsittelyä tehostetaan ja vakiinnutetaan kirjaamalla määräajat lakiin (120 §).

Valtiokonttori ei pidä tarkoituksenmukaisena, että työnantajalle annettavan päätöksen sisällön laajuus poikkeaa vahingoittuneelle annettavasta päätöksestä. Se, että työnantaja ei saa tietää luonnoksen mukaan edes korvattavaa vammaa, lisää Valtiokonttorin arvion mukaan työnantajien alttiutta muutoksenhakuun, koska hakemalla muutosta työnantaja saa nähtäväkseen kaiken vahinkoasiassa kertyneen materiaalin lääkärintodistuksineen (125 §).

Kunnalle tai kuntayhtymälle on tietyissä tilanteissa annettava luonnoksen mukaan päätös täyskustannusmaksusta sekä aina kunnan tai kuntayhtymän pyytäessä. Tämä saattaa johtaa ns. automaattivalituksiin ja muutoksenhakuasteiden kuormittumiseen. Kun kunnalla tai kuntayhtymällä ei ole kuitenkaan asiasisältöön muutoksenhakuoikeutta, päätöksen antaminen ei Valtiokonttorin mielestä olisi tarpeellista. Valtiokonttori esittää, että perusteluihin lisätään maininta, ettei kunnalla ja kuntayhtymällä ole valitusoikeutta päätöksen asiasisältöön (126 §).

